

Grønt Flag
Grøn Skole

Grønt Flag Grøn Skole
Konseptet

Friluftsrådet

Grønt Flag Grøn Skole Konceptet

© Friluftsrådet, Grønt Flag Grøn Skole 2012

Læs mere om Grønt Flag Grøn Skole på www.groentflag.dk

Tryk og layout: Grafisk Produktion Odense

Fotografer:

Forside: Per Christensen

Side 3: Skolen på Duevej

Side 4, 23: Kenn Thomsen

Side 6, 14, 24: Horbelev Friskole

Side 7: Foundation for Enviromental Education

Side 9: Brian Karmark

Side 13, 18, 26, 31: Colourbox

Side 20: John Erik Kristensen

Side 33, 39: Beeline Foto Collection

Side 36: Dansk Cyklistforbund

Printed in Denmark 2012, 1. udgave, 1. oplag

Grønt Flag Grøn Skole

Scandiagade 13

DK-2450 København SV

Tel + 45 33 79 00 79 (10-15/10-14)

Fax + 45 33 79 01 79

groentflag@friluftsradet.dk

www.groentflag.dk

Grønt Flag Grøn Skole er et samarbejde mellem Biologforbundet, Geografforbundet, Ministeriet for Børn og Undervisning, Miljøministeriet og Friluftsrådet. Støttet af Tips og Lottomidler til friluftsliv

Indhold

1. Indledning	4
2. Hvad er en Grønt Flag-skole?	5
3. Hvad er Det Grønne Flag?	6
4. Eco-Schools	7
5. Danmarks største ressource for miljøundervisning og undervisning for bæredygtig udvikling	8
6. Grønt Flag og fagene	10
7. Læring og kompetencer	11
8. Grønt Flag Grøn Skole – ramme og organisering	15
8.1. De 10 temaer	15
8.2. Internationale kriterier	16
8.3. Tema kriterier	18
9. Organisering - et tema for hele skolen eller grøn læseplan	21
10. Sådan bliver din skole Grønt Flag-skole	22
11. Kontakt	23
12. Temakriterier	24

1. Indledning

Grønt Flag Grøn Skole er et af Friluftsrådets programmer og er støttet og udviklet i samarbejde med Undervisningsministeriet og Miljøministeriet.

Grønt Flag Grøn Skole er et miljøundervisningsprogram for bæredygtig udvikling med temaer om bl.a. vand, energi, klima, affald, bæredygtigt forbrug og fødevarerproduktion. Dette hæfte er en beskrivelse af Grønt Flag Grøn Skoles koncept, og vi håber meget, at det vil give dig inspiration til at sætte spørgsmål om miljø og bæredygtighed på dagsordenen på din skole på en mere systematisk måde. I kan finde yderligere og uddybende informationer om programmet på vores hjemmeside www.groentflag.dk

I dette hæfte fortæller vi om følgende:

- Grønt Flag Grønt Skole konceptet
- Baggrunden for Det Grønne Flag
- Indholdet i programmet
- Programmets ramme og organisering
- Ressourcer som Friluftsrådet tilbyder
- Den pædagogiske og didaktiske baggrund for programmet
- Hvordan din skole bliver Grønt Flag-skole
- Globalt samarbejde og Eco-Schools

Du kan hente yderligere informationer og baggrundsmateriale på www.groentflag.dk. Du er også velkommen til at kontakte sekretariatet.

2. Hvad er en Grønt Flag-skole?

En Grønt Flag-skole er en skole,

- der sætter miljøundervisning og undervisning om bæredygtig udvikling højt på dagsordenen i programmet Grønt Flag Grøn Skole.
- der som institution selv tager vare på miljøet og hele tiden arbejder frem mod at blive en endnu mere bæredygtig institution. Det betyder, at skolen ikke alene sætter et mindre globalt fodaftryk gennem et mindre ressourcforbrug, men også reelt sparer penge.
- der ønsker en grøn profil.

Grønt Flag og miljøundervisning

Når en Grønt Flag-skole sætter miljøundervisning og undervisning for bæredygtig udvikling højt på dagsordenen betyder det, at skolen hvert skoleår gennemfører et undervisningsprojekt, der inddrager mindst 15 % af skolens elever som særlig aktive, men reelt set inddrages langt de fleste af skolens elever, ansatte og brugere i Grønt Flag-arbejdet.

Grønt Flag og institutionen

Når en Grønt Flag-skole arbejder for en mere bæredygtig institution betyder det, at skolen hvert år tager nye skridt til at mindske skolens globale fodaftryk fx ved at nedsætte forbruget af vand og energi, nedbringe CO₂-udledningen, reducere mængden af affald osv. Eleverne deltager i arbejdet med at sætte mål og gennemføre besparelserne i samarbejde med skolens pædagogiske og tekniske personale.

Som et led i undervisningsprojekterne kan eleverne også arbejde med at reducere vand- og energiforbruget, gennemføre affaldskampanjer m.m. i lokalsamfundet – i hjemmene, på institutioner, virksomheder m.m.

3. Hvad er Det Grønne Flag?

Grønt Flag Grøn Skole bygger på et dansk undervisningsprojekt udarbejdet af Biologforbundet, Geografforbundet, Københavns kommune og Friluftsrådet. Ideen blev i starten af 1990'erne videreudviklet til det internationale miljøundervisningsprojekt Eco-Schools. Grønt Flag Grøn Skole er altså den danske udgave af Eco-Schools. Siden 1994 har mere end 300 danske skoler fået Det Grønne Flag, og der er skoler, som snart har erhvervet sig Det Grønne Flag nummer tyve.

Det Grønne Flag er et synligt symbol for skolens grønne arbejde, og for at skolen har gennemført et undervisningsprojekt på højt fagligt niveau. Skolen modtager Det Grønne Flag, når skolen har gennemført et undervisningsprojekt. Flaget vajer nu over mange tusinde skoler verden over, og er derved også et symbol for et globalt fællesskab.

4. Eco-Schools

Grønt Flag Grøn Skole er den danske del af det internationale miljøundervisningsprogram Eco-Schools. Eco-schools er et af Foundation for Environmental Education (FEE) programmer. Foruden Eco-Schools har FEE bl.a. også programmerne Blå Flag til strande og Den Grønne Nøgle til hoteller.

Eco-Schools findes nu i mere end 50 lande verden over. Mere end 30.000 skoler med mere end 11 mio. elever arbejder med spørgsmål om miljø og bæredygtighed i Eco-Schools programmet. Man kan læse mere om Eco-Schools på www.eco-schools.org og om alle de lande, der er med i programmet.

5. Grønt Flag Grøn Skole – Danmarks største ressource for bæredygtig udvikling

Grønt Flag Grøn Skole er Danmarks største ressource for miljøundervisning. Grønt Flag Grøn Skole tilbyder:

Undervisningsmaterialer

Grønt Flag Grøn Skole har udviklet undervisningsmaterialer til alle klassetrin, som er tilpasset Grønt Flag - konceptet. I materialet er der fokus på miljøundervisning og uddannelse for bæredygtig udvikling.

De nyeste undervisningsmaterialer består af fire forskellige elevbøger, som kan rekvireres gennem Friluftsrådets sekretariat. På Grønt Flags netjeneste ligger supplement til elevbøgerne:

- Lærervejledning
- Aktivitetsark
- Evalueringsark
- Billedbank

Ud over Grønt Flag Grøn Skoles egne undervisningsmaterialer, udgiver Grønt Flag Grøn Skole også undervisningsmaterialer i samarbejde med andre organisationer, og atter andre materialer anbefales til arbejdet. Anbefalinger og ideer til undervisningsmaterialer kan man finde på Grønt Flags netjeneste.

Nettjenesten

Grønt Flags netjeneste er en gratis ressourcebank til medlemmer af Grønt Flag Grøn Skole og Grønt Flag- klasse. På nettjenesten findes der bl.a.:

- undervisningsforløb
- undervisningsmaterialer
- rapporter fra andre skoler
- artikler om miljøundervisning og inddragelse af forskellige fag i Grønt Flag Grøn Skole arbejdet
- aktiviteter
- evalueringer
- oplæg til afgangsprøver
- links til gode undervisningsmaterialer
- ideer til undervisningen fx om drama i miljøundervisningen
- globale perspektiver herunder muligheden for at samarbejde med andre skoler i Eco-Schools
- og meget mere

Alt sammen lige til at downloade.

Nationalt og globalt netværk

Grønt Flag Grøn Skole giver mulighed for at arbejde sammen med andre Grønt Flag-skoler i Danmark eller at besøge en af de nærmeste skoler med fx miljørådet. (Læs mere om miljørådet på side 16) Desuden giver Eco-Schools adgang til over 30.000 skoler i mere end 50 lande. Det er spændende at opleve, hvordan børn i andre lande lever. Læs mere på www.eco-schools.org.

Kurser

Flere gange hvert år har vores skoler mulighed for at møde kolleger på andre Grønt Flag-skoler og lære nyt om natur og miljø og Grønt Flag Grøn Skole

Konkurrencer og projekter

Grønt Flag Grøn Skole tilbyder løbende konkurrencer og projekter, som er inspirerende og et godt supplement til undervisningen. I øjeblikket udbyder Grønt Flag Grøn Skole i samarbejde med Toyota Motors konkurrencer, der skal fremme innovative undervis-

ningsprojekter. Gennem årene har adskillige Grønt Flag-skoler vundet mellem 10.000 og 60.000 kr. til deres undervisningsprojekter.

6. Grønt Flag og fagene

Grønt Flag Grøn Skole er en naturlig del af undervisningen

Grønt Flag Grøn Skole er en spændende måde at løfte undervisning om miljø og bæredygtighed på. Undervisningen i Grønt Flag Grøn Skole tager udgangspunkt i trinmål og slutmål i Fælles Mål 2009. Grønt Flag Grøn Skole er således en måde at organisere den del af skolens undervisning, der retter sig mod spørgsmål om natur, miljø og bæredygtighed. Det høje faglige niveau og relationen til Fælles Mål 2009 leder også frem mod afgangsprøverne. Grønt Flag Grøn Skole er derfor ikke en ekstra opgave, men en hjælp til at opfylde lærerplanernes krav om miljøundervisning og undervisning for bæredygtig udvikling og målene i de enkelte fag fx naturfagene, dansk, matematik, sprog osv. Grønt Flag Grøn Skole er en inspirerende ramme for miljøundervisningen og bidrager til et højt fagligt niveau.

Grønt Flag Grøn Skole og naturfagene

Indholdet i temaerne i Grønt Flag Grøn Skole dækker en meget stor del af indholdet i skolens naturfagsundervisning. Grønt Flag Grøn Skole bidrager i høj grad til at engagere eleverne i naturfagene. Grønt Flag Grøn Skole handler nemlig om spørgsmål, der er virkelige og vigtige for os alle, og som eleverne kan relatere sig selv til. Spørgsmål om miljø og bæredygtighed er også med til at perspektivere naturfagernes indhold til den virkelige verden.

Grønt Flag Grøn Skole og andre fag

Grønt Flag Grøn Skole er i høj grad også noget for andre fag end naturfagene. Det er vigtigt, at man som lærer kigger på temaet, og tænker hvordan ens eget fag kan løftes inden for temaet. I Grønt

Flags nettjeneste er der artikler, der fortæller om, hvordan man kan inddrage andre fag end naturfagene. Fx:

- *Dansk*: artikler, aviser, noveller om temaet.
- *Matematik*: målinger og beregninger, skitser af modeller.
- *Sprogfag*: miljøforholdene i andre lande, samt samarbejde med skoler i Eco-schoolsnetværket
- *Billedkunst og musik*: Gennem billedkunst og musik kan eleverne udtrykke følelser og holdninger.
- *Samfundsfag*: Miljøpolitik og interessekonflikter mellem brugen af naturressourcerne.
- og meget mere.

Afgangsprøver

Grønt Flag Grøn Skole bidrager også til nye former for afgangsprøver fx de tværfaglige naturfagsprøver.

I Grønt Flags nettjeneste kan man finde eksempler på oplæg til afgangsprøven i fx fysik/kemi.

Grønt Flag Grøn Skole og alle fagene – tværfaglighed og flerfaglighed

Spørgsmål om natur, miljø og bæredygtighed er i sig selv tværfaglige. Derfor egner Grønt Flag Grøn Skole sig rigtig godt til undervisning hvor flere fag arbejder sammen – fx i temauger. Mange fag kan inddrages – dansk, matematik, sprogfag, kreative fag, hjemkundskab m.fl. Alle fag kan på forskellig måde bidrage til en alsidig forståelse af spørgsmål om miljø- og bæredygtighed, samtidig med at det tværfaglige tema bidrager til at skabe sammenhæng med den rent fag-faglige undervisning.

7. Læring og kompetencer

Undervisningsprogrammet Grønt Flag Grøn Skole bidrager både til at udvikle skolens undervisning og til et mere bæredygtigt samfund.

Viden og indsigt

Eleverne opnår en stor og alsidig viden og indsigt i spørgsmål om miljø og bæredygtighed, og hvordan problemerne kan løses.

Engagement

Grønt Flag Grøn Skole bidrager til at engagere eleverne i undervisningen og i aktuelle og spændende problemstillinger. Eleverne engagerer sig, når de oplever, at det, de lærer, er vigtige personlige og samfundsmæssige udfordringer, og når de med deres viden og indsigt kan være med til at gøre en forskel, som de voksne værdsætter.

Faglighed

Grønt Flag Grøn Skole bygger på fagenes mål, læseplaner og undervisningsvejledninger. Grønt Flag Grøn Skole er derfor ikke en ekstra opgave, men en hjælp til at opfylde målene for de enkelte fag samt lærerplanernes krav om miljøundervisning og undervisning for bæredygtig udvikling.

Grønt Flag Grøn Skole er en inspirerende ramme for miljøundervisningen. Den bidrager til et højt fagligt niveau og en spændende undervisning både i de enkelte fag og i tværfaglige forløb i fx temauger. Elevernes læring styrkes, når de anvender deres viden og indsigt til at gøre en forskel og til at informere og involvere andre fx forældre, lokalsamfund m.m.

Handlekompetence

I Grønt Flag Grøn Skole er det vigtigt, at eleverne oplever, at vi kan forandre verden. Ved at afprøve forskellige handlemuligheder, oplever eleverne også, at det de har lært har betydning. At gøre en forskel på skolen, hjemme og i lokalsamfundet er derfor et vigtigt element i Grønt Flag Grøn Skole. Når eleverne er med til at foreslå og i fællesskab med andre at gennemføre handlinger for en bedre natur og et bedre miljø, bidrager det til ejerskab, engagement, viden, forståelse og lyst til at gøre en forskel.

Deltagelse og medborgerskab

Elevernes aktive deltagelse i beslutninger og handlinger er med til at udvikle aktivt medborgerskab. Grønt Flag Grøn Skole bidrager til at børn og unge bliver aktive medborgere, der kan tage hånd om vores natur og miljø. Derfor inddrager Grønt Flag Grøn Skole eleverne allerede fra planlægningen af skolens arbejde i miljørådet. I undervisningen bidrager eleverne med forslag til, hvilke handlinger der kan gennemføres. Det er vigtigt, at undervisningen også er elevernes projekt.

Samarbejde med lokalsamfundet

Gennem undervisningen oplever eleverne, hvordan de kan samarbejde med og bidrage til lokalsamfundet ved at informere om, det de har lært, og ved at involvere forældre, lokale myndigheder, virksomheder, institutioner m.m.

Kreativitet og Innovation

Innovation står centralt. Vi har brug for, at de kommende generationer kan finde kreative og innovative løsninger på de spørgsmål om miljø, natur og

bæredygtighed, som de møder i deres liv. Grønt Flag Grøn Skole fremmer elevernes egne ideer og forslag til processor og tekniske løsninger.

Globalt engagement

Gennem det store netværk af skoler i Eco-Schools programmet har vores elever mulighed for at få kontakt med elever i andre verdensdele. Betydningen af at få konkret indsigt i levevilkår i andre lande er vigtig. Gennem et globalt perspektiv vil eleverne opnå en indsigt i, hvordan vores handlinger i Danmark påvirker naturen, miljøet og befolkningen i andre lande. Ligeledes vil globale dilemmaer mellem naturressourcer, økonomi og sundhed være oplagt at arbejde med i flere temaer.

Skolen sparer penge og miljø

Når skolen reducerer vand- og energiforbruget, nedsætter CO₂-udleningen, reducerer mængden af affald, så mindskes skolens og lokalsamfundet globale fodaftryk. Ofte fører det til besparelser på skolernes regninger på fx vand og energi.

Synlighed og fællesskab

Når Det Grønne Flag vajer over skolen, sender det et synligt signal om, at denne skole inddrager undervisning om miljø- og bæredygtighed på højt fagligt niveau, og at miljø og bæredygtighed inddrages i skolens hverdag. Flaget sendes til borgmesteren i kommunen, der sammen med skolen afholder flaghejsningen. Sammen med borgmesteren kommer de lokale medier, som fortæller om skolens store arbejde. På den måde er skolen, dens værdigrundlag og arbejde synligt i lokalsamfundet og hos politikerne.

Det Grønne Flag er også med til at skabe fællesskab om et fælles mål og om et fælles værdigrundlag.

Gør en forskel

Når eleverne gør en forskel, bliver de mere engageret. En forskel i den rigtige retning hjælper konkret med at sætte et mindre globalt fodaftryk. Endvidere giver det eleverne anerkendelse og respekt, når de viser, at de reelt kan sætte handlinger på deres viden.

Skolen - et eksperimentarium for handling

I Grønt Flag Grøn Skole er skolen stedet, hvor eleverne får de første erfaringer med at gøre en forskel. Men ofte tager eleverne deres viden med sig til gavn for deres eget hjem. Lokalsamfundet bliver på samme måde også et sted at handle.

Handlinger på skolen kan være affaldssortering, flere små biotoper på skolens udearealer, etc. Handlinger, der er målrettet hjemmene, kan være oplysning om, hvordan man sparer bedst på vand og energi, eller en dag hvor eleverne inviterer forældrene, sammen med en lokal bilforhandler, for at lære forældrene at køre bilen mest økonomisk og miljørigtig. En udstilling sammen med købmanden i det lokale indkøbscenter om økologiske varer er også et godt sted at bruge sin viden.

Ud af skolen - ikke formelle læringsmiljøer

Uden for skolen lærer eleverne om de virkelige problemstillinger i lokalsamfundet. Medarbejderne på

genbrugsstation kan fortælle mange spændende historier fra genbrugspladsen, som vi hverken kan finde på internettet eller i bøger.Besøg i lokale virksomheder giver eleverne indtryk af erhvervslivets muligheder og vilkår. På den måde bliver undervisning om miljø og bæredygtighed virkelige, konkrete og nærværende. Skoler og virksomheder kan få et godt samarbejde til gavn for begge.

Eleverne kan også bruge lokalsamfundet til at informere og anvende deres viden. Det giver anerkendelse og respekt, når eleverne kan bruge deres viden til fx at rådgive forældrene om, hvordan de bedst kan isolere deres hus og spare CO₂.

Miljøundervisning

Miljøundervisning er undervisning om miljøproblemer - dvs. den måde, som vi mennesker bruger naturens ressourcer på, de problemer det giver, og hvordan vi kan løse det. Det betyder, at under-

visning om fx vand handler om mere end vand og vands kemiske egenskaber. Det handler også om, hvordan vi bedst får vand fra naturen, hvordan vi anvender det tilgængelige vand mest hensigtsmæssigt, og hvordan vi på den bedste måde renser vores spildevand uden at skade mennesker og miljø. Eleverne vil opdage, at der er interessekonflikter i forhold til brugen af naturen og naturens ressourcer, og at løsningerne ikke altid er enkle, men tværtimod er der dilemmaer at forholde sig til, som har forskellige konsekvenser alt efter, hvilken løsning man vælger.

Undervisning om bæredygtig udvikling

Bæredygtig udvikling eller bæredygtighed handler om et samfunds slid på naturgrundlaget og dermed menneskers herunder fremtidige generationers mulighed for at skaffe sig de samme goder.

Bæredygtighed er bestemt ikke et entydigt begreb. Ofte er det lettere at fortælle, at noget ikke er bæredygtigt, end at fortælle om noget, der er bæredygtigt. Bæredygtighed er ikke en fast given ting. Bæredygtighed er et mål, man hele tiden kan stræbe efter.

Man kan kort sige at bæredygtighed har betydning for andre mennesker, et andet sted på et andet tidspunkt.

Bæredygtighed har en lang tidshorisont. Ofte kan handlinger være økonomiske fordelagtige i en kort tidshorisont men dårlige for mennesker og miljø. Hvis en indsats er økonomisk fordelagtig over en lang årrække er den ofte også bæredygtig fordelagtig over for mennesker og miljø.

"In our every deliberation we must consider our impact of our decisions on the next seven generations" (The Great Law of the Iroquois).

Når vi køber varer, er de ofte produceret andre steder i verdenen. Miljøproblemer og indkomsten ved fremstillingen har stor betydning for de samfund, der producerer vores varer.

I undervisning om bæredygtig udvikling ser vi både på, hvilken betydning vores beslutninger har for vores børn og børnebørn, og på den konsekvens vores forbrug har for mennesker andre steder på jorden.

8. Grønt Flag Grøn Skole - rammer og organisering

Grønt Flag Grøn Skole er en ramme, som hver enkelt skole kan udfylde på den måde som passer til den enkelte skole. Rammerne handler om indholdet (de 10 temaer), de internationale kriterier og tema kriterierne.

Kriterierne skal ses som udfordringer, der kan være med til at udvikle skolens undervisning.

8.1 De 10 temaer

I Grønt Flag Grøn Skole kan skolen frit vælge mellem 10 temaer. Temaerne giver mange forskellige indfaldsvinkler til undervisningen. Flere af temaerne overlapper hinanden, men det betyder kun, at emner kan belyses fra forskellige vinkler. De 10 temaer er gode til at engagere eleverne i naturfagsundervisningen. Her kommer en kort beskrivelse af temaerne.

Vand

Vi er alle afhængige af tilstrækkelige mængder af rent vand fx til drikkevand og madlavning. Hvordan passer vi bedst på vores drikkevandsressourcer? Hvordan får vi tilstrækkeligt drikkevand andre steder i verden?

Energi

Vi har brug for energi. Masser af energi. Hvilke energikilder er de bedste? Hvordan kan vi bruge den energi, vi har til rådighed på den bedste måde?

Affald

Stigende forbrug giver større mængder af affald. Hvordan nedbringer vi mængden af affald? Hvordan håndterer vi bedst vores affald? Hvordan kan affald blive til en ressource?

Natur

Naturen er en kilde til gode oplevelser og velvære. Men mange steder i Danmark er naturen trængt. Hvordan kan vi bedst forvalte den lokale natur til gavn for dyr, planter og mennesker?

Økologisk produktion

Produktionen af landbrugsvarer påvirker i høj grad vores natur og miljø. Hvordan producerer vi landbrugsvarer, så vi både tager hensyn til natur, miljø og dyrevelfærd?

Klimaforandringer

Den globale opvarmning er et aktuelt emne, der hænger sammen med vores energiforbrug. Hvordan kan vi handle bedst muligt lokalt, nationalt og internationalt?

Hverdagens kemi

Vi er konstant omgivet af kemiske produkter. Mange er skadelige både for os og miljøet. Hvilke kemiske produkter er skadelige? Har vi alternative muligheder?

Transport

De mange biler på vejene giver meget forurening og dermed sundhedsproblemer. Hvordan kan vi organisere vores transport til gavn for miljøet samtidig med, at vi kan få vores hverdag til at fungere?

Bæredygtigt forbrug

Vores forbrug påvirker miljø og helbred både i Danmark og hos mennesker mange andre steder i verden. Hvordan kan vi forbruge, så det også er til gavn for de mennesker, der producerer vores

varer? Hvordan kan vi forbruge, så vi ikke påvirker vores natur og miljø negativt?

Friluftsliv

Friluftsliv er en god og sund måde at bruge vores natur på. Hvordan kan vi udvikle mulighederne for friluftsliv i vores lokalområde til gavn for børn, unge og voksne og samtidig tage hensyn til naturen?

8.2 De internationale kriterier

De internationale kriterier er de samme for alle skoler i Eco-Schools over hele verden. De sikrer, at demokrati og elevindflydelse bliver essentielt i miljøarbejdet.

De internationale kriterier skal i gang sætte skolens projekt og er rammen, der handler om institutionen og styringen af undervisningen.

1. Nedsættelse af miljøråd

Allerførst nedsætter skolen et miljøråd. Miljørådet består af elever (mindst 1/3 af rådets deltagere men meget gerne flere), lærere, ledelse, teknisk personale og evt. forældre, grønne guider m.fl. Det er miljørådets ansvar, at skolen får udarbejdet:

- en miljørevision
- en miljøhandleplan
- en miljøvision samt
- at indsende den afsluttende rapport

Læs mere om de enkelte punkter længere inde i konceptet.

Miljørådet er den drivende kraft i Grønt Flag-arbejdet. Det er bl.a. her, at eleverne opnår indflydelse og ejerskab til de projekter, som skolen sætter i værk. Eleverne har ud fra deres erfaringer ofte gode synspunkter på, hvordan forskellige opgaver kan løses.

Miljørådet koordinerer skolens arbejde med Det Grønne Flag, men miljørådet kan også igangsætte selvstændige projekter som fx affaldsindsamling på skolens område, udarbejde forslag til energibesparende installationer osv.

Der er mange måder at vælge eleverne til miljørådet på. På nogle skoler er der ligefrem kampvalg og stor prestige i at sidde i miljørådet. På andre skoler vælges miljørådet fra klasserne på bestemte klassetrin, på andre skoler er det elever fra skolens elevråd, der er elevernes repræsentanter i miljørådet.

Det er en god ide, at udarbejde vedtægter for miljørådet. Vedtægterne kan fortælle om, hvilke opgaver og beføjelser miljørådet har, miljørådets formål, forretningsorden, styring og ledelse, mødehyppighed m.m.

Behovet for antal af møder og hyppighed af møder er forskellig fra skole til skole. På nogle skoler mødes miljørådet en gang hver anden måned, på andre skoler mødes miljørådet hyppigere på de tidspunkter, hvor der skal planlægges og samles informationer og færre gange på andre tidspunkter.

2. Miljørevisionen

Miljørevisionen er en oversigt over miljøets og naturens tilstand på og omkring skolen. Miljørevisionen kan bruges til at vælge tema, og vælge hvilke miljøspørgsmål skolen særlig vil lægge vægt på det kommende år. Måske viser målingerne, at energiforbruget er steget det sidste års tid, og at det derfor er tidspunktet at gøre en særlig indsats for at nedsætte skolens energiforbrug.

I skolens rapport skal skolen indskrive et nøgletal for hver af de 10 temaer. Den øvrige del af miljø-

revisionen er et tilbud til skolen, hvor man fx kan vælge et tema ud og gå i dybden med.

Arbejdet kan organiseres forskelligt. Det kan gennemføres af miljørådet med hjælp fra den tekniske serviceleder. Opgaven kan også uddelegeres til de klassetrin, der i forvejen skal arbejde med forskellige temaer. Miljørådet samler informationerne.

Oplysninger om fx skolens energiforbrug, vandforbrug, affaldsmængder osv. kan lægges på skolens hjemmeside og/eller på skolens opslags-tavle.

Miljørevisionen gennemføres årligt.

- Til miljørevisionen er udarbejdet et hjælpeschema, der kan downloades fra nettjenesten, og som er vedhæftet på skolens egen side på www.groentflag.dk.

3. Miljøhandleplan

Miljøhandleplanen udarbejdes af miljørådet. Handleplanen skal indeholde en beskrivelse af,

- hvilke miljømål skolen vil arbejde for at opnå i løbet af det næste skoleår?
- hvordan skal undervisningen gennemføres? Den sidste del skal som minimum indeholde hvem, hvad og hvornår. Det er på dette tidspunkt, at skolen skal vælge, om man vil arbejde med et tema for hele skolen eller udarbejde en grøn læseplan (Se side 21). Den grønne læseplan er så en del af handleplanen.

Skolens miljømål og valg af tema tager sit udgangspunkt i miljørevisionen. Sørg for at skolens miljømål er realistiske.

Forslag til udarbejdelse af miljøhandleplanen:

- Beslut ud fra resultaterne af miljørevisionen hvilke miljømål skolen vil opnå, og hvilke temaer der skal indgå i undervisningen.
 - Beslut hvordan I vil måle opfyldelsen af skolens miljømål.
 - Handleplanen skal som minimum angive hvem, hvad og hvornår.
 - Husk at inddrage eventuelle økonomiske omkostninger.
- Til miljøhandleplanen er udarbejdet et hjælpeschema, der kan downloades fra nettjenesten og fra skolens egen indrapporteringsside.

4. Miljøvision

Til hvert tema skal eleverne formulere nogle visioner, som skal være med til at synliggøre målet med deres Grønt Flag-arbejde (Læs mere på side 19). I miljørådet kan man samle visionerne fra eleverne og udfærdige en samlet vision for hele skolen.

5. Rapport

Grønt Flag Grøn Skole er en international certificeringsordning, derfor skal sekretariatet selvfølgelig have dokumentation på miljøarbejdet, før de kan uddele Det Grønne Flag. Derfor skal miljøarbejdet på skolen dokumenteres og indsendes elektronisk til Friluftsrådets sekretariat.

Ofte vil det være lærernes opgave at indsamle materiale til den afsluttende rapport, men der kan godt være flere på skolen, der ligger dokumentation ind i rapporten. Det er miljørådets ansvar at sørge for, at rapporten bliver udfyldt og indsendt.

6. Deltagelse

Mindst 15% af eleverne skal være særligt aktive - dvs. deltager i et undervisningsforløb og på den måde

er med til at opfylde temakravene. Reelt set vil alle skolens elever og personale blive inddraget på en eller anden måde fx gennem oplysningskampagner og indsatområder som fx at spare på vandet.

7. Flaghejsning

Når rapporten er evalueret og godkendt, sender Friluftsrådets sekretariat Det Grønne Flag til borgmesteren, og et brev på godkendelsen til skolen. Skolen tager kontakt til kommunen og aftaler dato og tid for flaghejsningen med borgmesteren. Skolen har nu lov til at flage med Det Grønne Flag i et år.

8.3 Tema-kriterier

Til hvert tema er der udarbejdet nogle kriterier til undervisningen. Kriterierne skal opfattes som udfordringer til at gennemføre en spændende

undervisning på et højt fagligt og pædagogisk niveau. Til hvert kriterium er der gjort plads til, at skolen kan inddrage deres egne ideer til undervisningen.

Undersøgelse

Undersøgelserne skal være med til at give eleverne en alsidig viden om miljøproblemerne og en forståelse for menneskers brug af naturen og naturens ressourcer. Undersøgelsen skal give eleverne svar på årsager på miljøproblemet, og hvilken betydning det har for os her og nu, men også for vores fremtid, derved bliver eleverne opmærksomme på, om udviklingen er bæredygtig, og de bruger den viden til at handle ud fra.

Undersøgelserne rummer både naturfaglige, humanistiske og samfunds-faglige aspekter og kan på den måde inddrage mange forskellige fag.

Undersøgelserne kan tage udgangspunkt i et af undervisningsforløbene på Grønt Flags-hjemmeside. Men det står lærerne helt frit for at vælge de undervisningsressourcer, de finder mest velegnede til deres elever. Hjælp eleverne med at udforme de spørgsmål der skal undersøges. I arbejdet kan projektarbejdsformen med fordel inddrages.

Ud af skolen

Arbejdet i Grønt Flag programmet handler om virkelige og autentiske problemstillinger. Derfor er der til alle temaer krav om, at eleverne som en del af undersøgelserne besøger virksomheder, offentlige værker, borgere m.fl. med henblik på at samle informationer. Eleverne skal ud af skolen og undersøge virkelige miljøspørgsmål og tale med de mennesker, der til daglig arbejder med miljøspørgsmålene, eller som er påvirket af miljøproblemerne. Autentiske oplevelser og information fra mennesker i det virkelige liv er med til skabe interesse og engagement.

Miljøvision

Indtil 2010 var dette punkt kaldt miljøordensregler. Det svarer til det engelske "Eco-Code", men nu hedder det i Danmark Miljøvisioner, da målet med kriteriet er, at eleverne bliver opmærksomme på, hvorfor de arbejder med det valgte tema, og hvorfor de handler, som de gør.

Miljøvisioner er børnenes programerklæring om de værdier

- de stræber efter
- de gerne vil arbejde for
- og hvordan de vil nå målene

Ex. visioner om vand: Vi ønsker, at alle i Danmark og hele verden har adgang til rent og rigeligt drikkevand – også her på skolen.

Målene kan nås ved, at vi her på skolen ikke bruger mere vand end nødvendigt ved:

- at huske at slukke for vandet, når vi ikke bruger det
- tjekker for dryppende vandhaner
- opsamler regnvand til potteplanterne
- etc.

Man kan sige, at miljøvisionerne er to-delte – hvad vil vi opnå, og hvordan vil vi nå visionerne?

- Miljøvisionerne er fælles for hele skolen og kendes af alle på skolen.
- Der skal udarbejdes miljøvisioner til det eller de temaer, skolen arbejder med i dette år.
- Visioner og handlinger skal være realistiske
- Visionerne skal ikke kun omhandle tekniske løsninger, men også handlinger fra elever og personale.
- Miljøvisionerne skal have en fremtrædende placering på skolen (fællesarealer, klasseværelser, lærerværelser m.m.) og skolens hjemmeside.

Gør noget

I Grønt Flag Grøn Skole programmet skal eleverne gøre en forskel til glæde for miljø og naturen, og de fremtidige generationer. De skal prøve at handle på miljø- og bæredygtighedsspørgsmål – fx gennem nedsættelse af vand- og energiforbrug, CO₂-udledning, gennemføre bedre affaldshåndtering og nedsætte affaldsmængderne, forøge biodiversiteten, indføre økologisk indkøbspolitik osv.

Det er vigtigt, at give de opvoksende generationer lysten og redskaberne til at gøre en forskel.

Skolen er et indlysende mål for handlingerne, og handlingerne kan også bidrage til skolens miljømål.

Handlinger på skolen kan være med til at sænke udgifter til energi og vand. Konkrete besparelser, som resultat af en god undervisning, er ofte et godt argument over for skolens ledelse, teknisk forvaltning m.fl. Flere steder kan skolen råde over besparelserne, der så kan bruges til mange andre ting på skolen.

Eleverne kan også være målgruppe for gennemførelse af handlinger. Eleverne kan også udarbejde energispareråd til forældrene eller prøve at begrænse trafikken og dermed CO₂-udledningen i lokalsamfundet.

Handlinger kan også være forslag til skolens bestyrelse, kommunalbestyrelsen osv.

De aktuelle handlinger virkeliggør miljøarbejdet for eleverne, og er med til at give dem anerken-

delse bl.a. hos politikere, forældre og i lokalsamfundet.

Informere og involver

At informere og involvere er også en form for handling. Vi ved, at vi i endnu højere grad lærer, når vi informerer og involverer andre.

Information er alt lige fra oplysning om besparelser på skolens hjemmeside, og foldere til forældrene, plakater på skolen m.m. til udstillinger om økologisk produktion i samarbejde med den lokale købmand. Det kan være lokale debataftener om klimaforandringer, hvor løsningsforslag fra forskellige interesseorganisationer og kommunen bliver debatteret.

Mulighederne er mange, og eleverne synes altid, at det er sjovt at få lov til at fortælle og diskutere, hvad de ved.

9. Organisering - et tema for hele skolen eller en grøn læseplan

Der er to måder, som skolen kan vælge at arrangere undervisningen på. Vælg enten et tema for hele skolen eller en grøn læseplan.

Et tema for hele skolen

Det er den traditionelle måde for Grønt Flag-skolerne at arbejde på. Når alle på skolen arbejder med det samme tema, er det med til at skabe fællesskab og sammenhold. Året efter vælger skolen et andet tema, som der nu er fokus på.

Fordelene ved at arbejde med et tema:

- Stort fællesskab, når hele skolen arbejder mod de samme mål
- Kan give store besparelser, og derved gøre en stor forskel
- Stor mulighed for at arbejde på tværs af klassetrin og hente inspiration
- Fælles tilrettelæggelse for lærerne

Grøn læseplan

Skolen udarbejder en grøn læseplan, hvor forskellige klassetrin arbejder med de temaer, der passer til lige netop deres niveau. I løbet af deres skolegang kommer eleverne til at arbejde med mange forskellige miljøtemaer. Læseplanen kan bruges og udbygges år efter år. Som minimum skal der arbejdes med tre temaer på skolen med særligt fokus på et af temaerne.

Fordele ved den grønne læseplan:

- En mere systematisk undervisning om miljø og bæredygtighed
- Alle elever kommer igennem mange forskellige miljøtemaer i deres 10-årige undervisningsforløb
- Stor fleksibilitet for den enkelte lærer og klasse
- Temaerne kan let tilpasses trinmål til de enkelte klassetrin
- Udnyttelse af erfaringer og materialer fra årene før
- Lettere for ikke-naturfaglige lærere at gennemføre miljøundervisning
- Mange lærere på skolen bliver engageret i Det Grønne Flag

Organisering

Det er op til skolen selv, hvor lang tid de bruger på Grønt Flag-arbejdet, men sekretariatet anbefaler, at der afsættes omkring en uges tid. Det kan være i en temauge, faguge, flexuge el. lign. eller i nogle bestemte lektioner over en længere periode. Hvis skolen arbejder med den grønne læseplan, kan klasserne arbejde i hver deres periode i løbet af skoleåret. Endelig er det oplagt også at inddrage projektopgaven i arbejdet.

10. Sådan bliver din skole Grønt Flag-skole

Tilmelding

Tilmeld din skole på www.groentflag.dk
Ved tilmeldingen får skolen sin egen profil på www.groentflag.dk, hvorfra skolens lærere har adgang til net tjenesten og rapportskemaet.

Arbejdet

I kan starte arbejdet, når det passer jer.
Skolen skal gennem sit arbejde opfylde de internationale kriterier og temakriterierne.
I løbet af arbejdet kan der opstå spørgsmål eller problemer, som man ikke selv kan løse. I givet fald kan I henvende jer til en anden Grønt Flag-skole for at høre, hvordan de har løst problemer eller for at få ideer eller henvende jer til Friluftsrådets sekretariat.

Rapporten

Gennem Grønt Flag-arbejdet kan man løbende lægge dokumentation ind på skolens egen side på

Grønt Flags hjemmeside. Når rapporten er modtaget, skal I regne med op til tre uger til evaluering af rapporten. Men bemærk at de fleste indsender deres rapporter lige før og efter sommerferien, hvorfor det i de perioder godt kan tage lidt længere tid.

Flaghejsning

Når rapporten er evalueret og godkendt sender vi svar til skolen og sender flaget til borgmesteren. Borgmesteren og skole aftaler dato og tid for flaghejsningen. Udnyt flaghejsningen til at få positiv opmærksomhed om skolens arbejde. Inddrag de lokale medier, skolens hjemmeside og alle mulige andre informationskanaler. Besøget af borgmesteren er en unik mulighed for at fortælle om skolens arbejde og få kommunens øverste politiker i tale. Skolen har nu lov til at flage med Det Grønne Flag i et år.

11. Kontakt

Hvis du har spørgsmål til konceptet eller Grønt Flag - arbejdet i det hele taget er du velkommen til, at kontakte Friluftsrådets sekretariat. Det kan du gøre på følgende måder:

Email: groentflag@friluftsradet.dk

Tlf. 33 79 00 79 (10.00 - 15.00)

Du kan hente yderligere informationer og baggrundsmateriale på www.groentflag.dk.

12. Temakriterierne

På de næste sider vil man finde kriterierne til hvert enkelt tema. De 10 temaer er:

- Hverdagens kemi
- Friluftsliv
- Energi
- Affald
- Bæredygtigt forbrug
- Klimaforandringer
- Natur
- Transport
- Vand
- Økologisk produktion

Hverdagens kemi

UNDERSØGELSER

Lav undersøgelser så elever opnår indsigt i:

- Hvilke kemikalier, der anvendes på skolen og i hjemmet
- Hvorfor vi bruger disse kemikalier
- Den sundhedsmæssige påvirkning
- Regler for kemiske stoffer
- Alternativer til kemiske stoffer

Eksempler på undersøgelser:

- Hvorfor bruger vi disse kemiske stoffer, og er de overhovedet nødvendige?
- Hvad er konsekvenserne af et overforbrug af kemiske stoffer?
- Hvilke stoffer er skadelige og hvordan (fx hvordan optages de i kroppen, og hvilke organer påvirker de)?
- Hvordan bør vi omgås de skadelige stoffer? Få evt. besøg af en, der har allergi - eller på anden måde mærker det på sin krop.
- Hvilke alternativer har vi til kemiske stoffer, der både er nødvendige og farlige?
- Hvilke miljømærker findes der, og hvad betyder de?
- Har kommunen og skolen en politik eller handleplan for kemiske stoffer?
- Hvem bestemmer hvad i forhold til kemiske stoffer?
- Hvilke handleplaner har den danske regering og EU udarbejdet?
- Hvilke forskellige interesser er der i salg af kemiske stoffer?
- Hvad mener forskellige NGO'ere (Non- governmental organizations)?

UD AF SKOLEN

Mindst et besøg ud af skolen, fx

- Forretninger som supermarkeder, materialister, legetøjsforhandlere, byggemarked, tøjforretning m.m.
- Institutioner
- Genbrugspladser (indsamling af kemikalier)
- Kommunen

MILJØVISIONER

- Hvorfor synes I det er vigtigt, at nedbringe mængden af usunde og miljøskadelige kemikalier i hverdagen?
- Giv jeres overordnede bud på principper for, hvilke kemiske stoffer vi bør omgås, og hvordan vi bør omgås dem i vores hverdag. Det kan fx handle om principper for brug af kemiske stoffer efter deres nytte og farlighed.

GØR NOGET

Udfør mindst en indsats, fx

- Udarbejdelse af forslag til en politik og/eller handleplan for kemiske stoffer på skolen (klasseværelser, rengøring, skolekøkken, naturfagslokaler, computer-lokale, udearealer m.m.)
- Afholdelse af en kemifri-dag på skolen
- Eleverne udarbejder gode råd til, hvordan de selv bør forholde sig til de problematiske stoffer de omgås til daglig
- Eleverne udarbejder gode råd til, hvordan man hjemme kan forholde sig til kemiske stoffer og kemikalier

- Eleverne besøger en institution (fx børnehave eller plejehjem) eller lokal virksomhed med henblik på gennemgang og rådgivning om kemiske stoffer
- Eleverne organiserer en indsamling af kemikalier i nærområdet - og afleverer dem på rette sted

INFORMER OG INVOLVER

Lav mindst en formidlingsindsatser, fx

- Artikler i lokalaviser, indslag i lokal-tv, pjecer, videoer, skolens hjemmeside, lokale hjemmesider, informationsmøder, mobiltelefoner osv.
- Eleverne informerer alle på skolen om skolens politik og/eller handleplan for kemiske stoffer
- Eleverne informerer om brug af kemiske stoffer fx til personlig hygiejne, giver gode råd og anbefalinger osv.
- Eleverne informerer om kemiske stoffer til forældre og andre private
- Eleverne laver i samarbejde med det lokale supermarked, naturfredningsforening, lokal Agenda 21 center en informerende og diskuterende udstilling om kemiske stoffer og alternative produkter

Friluftsliv

UNDERSØGELSER

Lav undersøgelser så eleverne opnår indsigt i:

- Forskellige muligheder for friluftsliv i kommunen
- Hvilke typer af friluftsliv forskellige aldersgrupper benytter
- Hvordan friluftsliv påvirker vores helbred
- Hvilke klubber og foreninger, der findes i lokalområdet
- Hvordan friluftslivet påvirker naturen

Eksempler på undersøgelser:

- Kortlægning af børn og unges friluftsliv
- Interviews af foreninger, kommunen, borgere, andre elever om deres holdning til friluftsliv og mulighederne for friluftsliv
- Kommunens friluftspolitik (Er der udviklet en friluftspolitik?)
- Adgangsforhold til naturen (grønne områder, diger, stier, skove osv.)
- Undersøg mulighederne for at oprette en kløvesti i lokalområdet

UD AF SKOLEN

Mindst et besøg ud af skolen, fx:

- Undersøg friluftslivet i lokalområdet. Besøg forskellige lokaliteter, giv en vurdering af lokaliteterne
- Besøg en lokal organisation/klub for friluftsliv
- Besøg kommunen og undersøg kommunens planer for friluftsliv

MILJØVISIONER

Hvilke muligheder for friluftsliv bør der være for børn, unge og voksne, der hvor I bor?

Hvad vil I gerne arbejde for mht. friluftsliv på jeres skole og i jeres kommune?

GØR NOGET

Udfør mindst en indsats, fx:

- Konkretiser jeres visioner. Udarbejd forslag til bedre friluftsliv i nogle af de områder, I har undersøgt. Gå evt. i samarbejde med kommunen eller en organisation/klub
- Fremlæg jeres forslag (fx i form af tegninger, modeller) for kommunen, organisationer, klubber og andre, der er med til at bestemme om friluftslivet
- Prøv at gennemføre nogle af projekterne enten selv eller med hjælp fra forældre eller andre voksne. I kan evt. søge midler fra sponsorer eller Tips og Lottomidler til Friluftsliv gennem Friluftsrådet
- Udarbejd en handleplan for hvordan friluftsliv kan indgå i skolens undervisning (fx idræt). Indgå et samarbejde med en skovejjer, mosejjer eller andre
- Lav en trampesti

INFORMER OG INVOLVER

Lav mindst en formidlingsindsats, fx:

- Artikler i lokalaviser, indslag i lokal-tv, pjecer, video, skolens hjemmeside, lokale hjemmesider, informationsmøder, mobiltelefoner osv.
- Lav et møde/event, hvor I præsenterer jeres ideer for beslutningstagere i kommunen, forældre, presse m.fl.
- Afhold en friluftsdag, hvor I inviterer forældre, andre elever, politikere m.m. til at afprøve nogle af jeres friluftstiltag fx en gåtur på jeres sti

Energi

UNDERSØGELSER

Lav undersøgelser så eleverne opnår indsigt i:

- at vi bruger energi mange steder
- at man kan producere energi på mange forskellige måder, som sætter forskellige aftryk på vores miljø
- at der er forskellige slags energikilder (fossile og vedvarende)
- at der findes forskellige energimærkningsordninger
- at vores forbrug har konsekvenser for vores klima, natur og miljø

Eksempler på undersøgelser:

- Undersøg hvor der bruges energi på skolen, i hjemmene, i butikker og på fabrikker
- Undersøg hvor vi får vores energi fra
- Undersøg hvordan et kraft-varmeværk fungerer
- Undersøg alternative energikilder
- Undersøg hvilken påvirkning vores energiforbrug har på klima, natur og miljøet
- Undersøg kommunens planer på energiområdet
- Undersøg hvilke tekniske løsninger der kan være med til at sænke el-forbruget
- Undersøg hvilke handlinger der kan være med til at sænke energiforbruget.

UD AF SKOLEN

Mindst et besøg ud af skolen, fx:

- Et kraft-varmeanlæg
- Et halmfyr, pillefyr, jordvarme, vindmølle
- De lokale virksomheder og undersøg hvordan de håndterer energiforbruget

MILJØVISIONER

- Hvorfor synes I, at det er vigtigt at arbejde for at reducere elforbruget?
- Hvordan vil I arbejde på at sænke elforbruget på jeres skole og derhjemme?

GØR NOGET

Skolen skal arbejde på at sænke energiforbruget. Miljørådet skal sætte et mål for skolens reduktion af el. Det kunne som udgangspunkt være 10%. Målet afhænger bl.a. af skolens tekniske løsninger, og hvornår skolen sidst har haft fokus på energi og forbrug.

Hvis skolen har arbejdet med temaet flere gange og ikke mener, det er muligt at lave yderligere besparelser på energien på skolen, kan kampagnen udvides til hjemmene. Undersøg hvor meget eleverne kan reducere energiforbruget med i hjemmene.

INFORMER OG INVOLVER

Lav mindst en formidlingsindsats, fx:

- Lav en udstilling om energi og energiforbrug i hjemmene fx i det lokale indkøbscenter, på biblioteket, eller på kommunen
- Lav en hjemmeside om energi og energivaner
- Skriv artikler om energi og el-forbrug til den lokale avis
- Lav en pjece om energi og energiforbrug, som deles ud i lokalområdet
- Afhold en debataften med lokale personer eller virksomheder, der arbejder med energi og er brugere af energi

Affald

UNDERSØGELSER

Lav undersøgelser så eleverne opnår indsigt i:

- at vi producerer affald mange steder
- at affald er ressourcer, hvis det bliver behandlet rigtigt
- at det er vigtigt at sortere affaldet
- at de fleste produkter kan genbruges
- at der er stor forskel på nedbrydningstiden af forskellige produkter

Eksempler på undersøgelser:

- Undersøg hvor store mængder affald skolen producerer
- Undersøg om skolen sorterer affaldet
- Undersøg hvad der sker med affaldet, når det forlader skolen
- Undersøg hvordan I sorterer affaldet i hjemmet
- Undersøg kommunens affaldsplan
- Undersøg skolens indkøbspolitik i forhold til valg af genbrugsmaterialer
- Undersøg hvilke affaldsproblemer, de har i andre lande på baggrund af de varer, som vi køber

UD AF SKOLEN

Mindst et besøg ud af skolen, fx:

- Et forbrændingsanlæg
- En genbrugsforretning
- En genbrugsplads
- Det lokale supermarked, for at undersøge deres affaldshåndtering af fx emballage og gamle madvarer
- En fabrik for at undersøge hvad de gør med deres affaldsprodukter

MILJØVISIONER

- Hvorfor synes I, at det er vigtigt at arbejde for at sænke affaldsmængden og sortere affaldet?
- Hvordan vil I arbejde på at sænke affaldsmængden på jeres skole og i lokalsamfundet/kommunen?

GØR NOGET

Lav mindst en indsats, fx:

- Et affaldssorteringssystem på skolen
- En affaldsindsamling
- Nedsæt mængden af papir på skolen.

INFORMER OG INVOLVER

Lav mindst en formidlingsindsats, fx:

- Lav en udstilling om affald og affaldshåndtering fx i det lokale indkøbscenter, på biblioteket eller på kommunen
- Lav en hjemmeside eller plakat
- Skriv artikler om affald og affaldshåndtering til den lokale avis
- Lav en pjece om affald og affaldshåndtering, som deles ud i lokalområdet
- Afhold en debataften med lokale personer eller virksomheder, der arbejder med affald og håndtering af affald

Bæredygtigt forbrug

UNDERSØGELSER

Lav undersøgelser så eleverne opnår indsigt i:

- Varernes vej fra råvare til affald og varens miljøpåvirkninger
- Forskellige varetypers økologiske fodspor/rygsæk
- Begreberne økologisk fodspor og økologisk rygsæk
- Hvordan vores forbrug påvirker mennesker i andre lande (leveforhold)
- Forbrug fordelt på lande
- Forskellige miljømærker og deres betydning
- Livsstile
- Muligheden for mere bæredygtige indkøb

Eksempler på undersøgelser:

- Undersøg det økologiske fodspor/økologisk rygsæk for udvalgte varer, der er aktuelle for børn og unge
- Undersøg skolens økologiske fodspor/økologiske rygsæk
- Undersøg hvordan vores forbrug i Danmark påvirker vores jord nu og i fremtiden (Det økologiske råderum)
- Undersøg hvordan vores forbrug påvirker miljøet hos os og i det land, hvor varen bliver produceret
- Undersøg hvem der forbruger mest/mindst på verdensplan
- Undersøg hvordan almindelige mennesker i Danmark, Sydeuropa, Afrika, Kina og et u-land forbruger (sammenlign indkomst, forbrug (fx energi, biler, telefoner m.m.)
- Undersøg hvordan produktionen af varer påvirker befolkningens leveforhold i andre verdensdele (indkomst, sundhed, mulighed for bæredygtig udnyttelse af de lokale ressourcer osv.)
- Undersøg om skolen/kommunen har en politik/handleplan om bæredygtigt indkøb

- Undersøg hvordan man kan forbruge på en måde, der ikke påvirker miljøet i så høj grad? Fx hvordan kan man minimere affald, energiforbrug, mængden af råstoffer og påvirkningen af miljøet ved produktion og forbrug
- Undersøg hvordan vi kan kende varerne (varemærker)
- Undersøg butikker og andre, der støtter en bæredygtig produktion (økologiske produkter, Fair Trade)
- Undersøg hvordan vi som forbrugere kan vælge imellem mere eller mindre bæredygtige løsninger.
- Kan vi vælge en anden energiforsyning? Kan vi købe varer, der er produceret miljømæssigt og socialt og økonomisk bæredygtigt? Hvorfor/hvorfor ikke vælger vi disse varer?

UD AF SKOLEN

Mindst et besøg ud af skolen, fx:

- Besøg det lokale supermarked m.fl. for at undersøge, i hvilken grad de fører varer, der er produceret under hensyn til miljø og social og økonomisk bæredygtighed
- Besøg en genbrugsbutik

MILJØVISIONER

- Hvordan bør vi handle, så vi påvirker miljøet mindst muligt og med størst hensyntagen til de mennesker, der producerer vores varer?
- Hvad vil I gøre (eleverne selv og på skolen) for at mindske påvirkningen af miljøet og tage hensyn til de mennesker og samfund, der producerer vores varer?

GØR NOGET

Lav mindst en indsats, fx:

- En realistisk politik og/eller handleplan for, hvordan skolen/kommunen kan handle bæredygtigt
- Lav en debatterende udstilling med en lokal handlende og/eller lokale grønne organisationer, lokalt Agenda 21 center m.fl.
- Lav en kuffert el. lign., med varer og foldere, der illustrerer hvordan man kan forbruge mere bæredygtigt
- Besøg en institution (fx børnehave eller plejehjem) og fortæl dem om bæredygtigt forbrug
- Lav en genbrugsmodeopvisning
- Lav et loppemarked
- Lav en liste/udstilling af "unødvendige" varer

INFORMER OG INVOLVER

Lav mindst en formidlingsindsats, fx:

- Artikler i lokalaviser, indslag i lokal-tv, pjecer, video, skolens hjemmeside, lokale hjemmesider, informationsmøder, mobiltelefoner osv.
- Fortæl børn og forældre gennem foldere, hjemmesider el. lign., hvordan man kan forbruge på den bedste måde. Giv bl.a. konkrete råd og anbefalinger.
- Lav en udstilling i en lokal forretning (købmand, genbrugsforretning m.m.), hvor I fortæller om jeres undersøgelser og mening

Klimaforandringer

UNDERSØGELSER

Lav undersøgelser så eleverne opnår indsigt i:

- Klimaforandringerne, årsager og betydninger for vores miljø, natur og jord
- Klimaforandringerne betydning for menneskers levevilkår i Danmark og resten af verden
- Danmarks og Verdens CO₂-udslip
- Løsninger og muligheder for at sænke CO₂-udslippet på skolen, lokalt og nationalt
- Det lokale energiforbrug og energiforsyning
- Alternativer til kulkraftværker og andre typer kraftværker, som ikke er CO₂-neutrale
- Kommunens planer for energi og for klimatilpasning

Eksempler på undersøgelser:

- Undersøg hvad klimaforandringerne er, og hvad de skyldes
- Undersøg hvilken betydning klimaforandringerne har for mennesker og natur
- Undersøg den lokale energiforsyning og det lokale energiforbrug
- Undersøg og vurder tekniske løsninger og muligheder for besparelser
- Undersøg kommunens planer for klima (fx opsætning af vindmøller)
- Byg eller afprøv modeller af solfangere, solceller, vindmøller m.m.

UD AF SKOLEN

Mindst et besøg ud af skolen, fx:

- En energiforbrugende virksomhed. Undersøg energiforbrug samt deres tanker og handlinger for energibesparelser

- Energiproducent - hvoraf produktionen er på grundlag af vedvarende energi
- Virksomheder, offentlige myndigheder, organisationer m.m., der arbejder med CO₂ besparende løsninger
- Energiværksteder, eksperimentarier osv.

MILJØVISIONER

- Hvorfor synes I, at det er vigtigt at arbejde for at begrænse CO₂-udledningen, og dermed begrænse klimaforandringerne?
- Hvordan vil I arbejde for at begrænse CO₂ udledningen på skolen, i hjemmene og i lokalsamfundet?

GØR NOGET

Gennemfør mindst en indsats for at begrænse klimaforandringerne, fx:

- Spar så meget CO₂ på skolen som overhovedet muligt gennem en indsats, der varer udover projektets periode
- Gennemfør CO₂-besparelserprojekter i hjem, institutioner, virksomheder m.fl. Besparelserne kan gennemføres i form af klimakontrakter, hvor deltagerne lover at spare en vis mængde CO₂ i en bestemt periode (se ideoplæg på Grønt Flag Grøn Skoles hjemmeside)
- Udarbejd anbefalinger til kommunen, til hjemmene, til virksomheder/institutioner om, hvor de kan spare CO₂.
- Inddrag eleverne i overvejelserne og installationen af nye CO₂-besparende installationer på skolen fx solfanger, vindmølle, varmepumpe eller anden CO₂-besparende teknologi

INFORMER OG INVOLVER

Lav mindst en formidlingsindsats, fx:

- Information om klimaforandringer og besparelsesforslag til hjemmet og institutionen
- Fortæl om projektet på skolens hjemmeside
- Lav en debataften på skolen, hvor I inviterer politikere og debattører til at diskutere klimaforandringer og konsekvenser heraf
- Fortæl om arbejdet i de lokale medier

Natur

UNDERSØGELSER

Lav undersøgelser så eleverne opnår indsigt i:

- at der er forskellige dyr og planter omkring skolen, som har forskellige biotoper/levesteder
- at dyr og planter er afhængige af hinanden, og de forhold som de lever under
- at der er mange forskellige måder at bruge/udnytte naturen på
- at der findes mange forskellige typer biotoper og levesteder
- at man kan hjælpe til med, at der kommer nye dyr og planter (en større biodiversitet)

Eksempler på undersøgelser:

- Undersøg hvilke planter og dyr der findes i nærheden af skolen (Biodiversiteten)
- Undersøg hvilke biotoper/levesteder der findes i nærheden af skolen
- Undersøg forskellige fødekæder
- Undersøg hvordan områderne bliver vedligeholdt (naturpleje). Bliver der brugt sprøjtegifte, gødning, græsslåning, træfældning, og hvilken betydning har det for dyr og plantelivet.
- Undersøg udviklingen i et naturområde (naturovervågning)
- Undersøg forskellige mærkningsordninger, der mærker hvorledes man forvalter skovbrug fx FSC
- Undersøg naturforvaltning i andre lande og konsekvenserne heraf

UD AF SKOLEN

Ud af skolen

- Udfør undersøgelser i naturen omkring skolen og i de omkringliggende naturområder

MILJØVISIONER

- Hvorfor synes I, at det er vigtigt at arbejde for en mere mangfoldig natur?
- Hvordan vil I arbejde for, at der vil vedblive en stor biodiversitet på og omkring jeres skole?

GØR NOGET

Gør noget

- Lav indsatser der øger biodiversiteten omkring skolen
- Lav naturovervågning
- Kom med forslag, der vil øge biodiversiteten ved hjemmene og i kommunen

INFORMER OG INVOLVER

Lav mindst en formidlingsindsats, fx:

- Eleverne agerer naturvejledere og guider andre elever/forældre/politikere rundt i området, hvor de har arbejdet
- Lav en hjemmeside der fortæller om skolens arbejde med natur og om de tiltag, som eleverne har udført
- Skriv artikler om de tiltag som eleverne har udført
- Afhold en debataften med lokale personer og virksomheder, der arbejder med natur og naturforvaltning

Transport

UNDERSØGELSER

Lav undersøgelser så eleverne opnår indsigt i:

- forskellige transportformer herunder privat og kollektiv transport, deres fordele og ulemper, herunder miljøbelastning og ulykker
- alternative transportmidler til diesel og benzin-drevet biler fx elbiler og hybridbiler
- lokale transportmuligheder specielt for børn og ældre
- børns og voksnes transportvaner

Eksempler på undersøgelser:

- Undersøg byen/lokalområdets transportveje ved at se på et kort
- Undersøg hvor mange biler og cykler der kommer forbi skolen hver dag
- Undersøg nationale trafiktællinger og statistikker, der giver jer et billede af transportvaner og konsekvenserne for miljøet
- Undersøg hvilken konsekvens bilers og lastvognes hastighed har for miljøet
- Undersøg forskellige typer/mærker af biler og deres benzinforbrug
- Undersøg miljømærkningsordninger til biler
- Undersøg hvad forskellige miljøzoner betyder
- Undersøg hvilken påvirkning trafikken har på folks sundhed
- Undersøg forskellige initiativer der skal være med til at begrænse trafikmængden

UD AF SKOLEN

Mindst et besøg ud af skolen, fx:

- Kommunens teknik- og miljøafdeling
- Det lokale Agenda 21 kontor

- lokale organisationer som fx Danmarks Cyklistforbund og Danmarks Naturfredningsforening
- DSB
- Transportfirma
- Bilforhandlere og automekanikere
- FDM's lokale kontor

MILJØVISIONER

- Hvordan vil den ideelle trafiksituation være i lokalområdet, så den tager hensyn til miljø, sundhed og sikkerhed, samtidig med at børn og voksne for tilgodeset deres transportbehov?
- Hvordan vil I arbejde for at opnå den ideelle trafiksituation ved skolen og i lokalområdet?

GØR NOGET

Lav mindst en indsats, fx:

- Gennemfør en cykelkampagne eller "gå til skole"- eller "gå på arbejde"-arrangement
- Deltag i "Alle børn cykler", "Vi cykler til arbejdet" eller lignende kampagner
- Gennemfør arrangementer som fx "gå-busser", hvor forældre går med børn i skole, eller "Tag en kammerat med i bilen" eller "cykle-sammen arrangementer"
- Gennemfør en dag eller uge, hvor alle i et lokalområde opfordres til at undlade bilkørsel en bestemt dag
- Udarbejd forslag til trafiksikkerheden på de veje, hvor børn og unge færdes
- Udarbejd forslag til bedre kollektiv transport lokalt og nationalt
- Udarbejd et forslag til skolens trafikpolitik
- Udarbejd forslag til nye busruter, bilfri zoner, kørselsafgifter og/eller udbygning af cykelstier m.m.

INFORMER OG INVOLVER

Lav mindst en formidlingsindsats, fx:

- artikler i lokalaviser, indslag i lokal-tv, pjecer, video, skolens hjemmeside, lokale hjemmesider, informationsmøder, mobiltelefoner osv.

- Informationsfoldere til forældre og skolens brugere
- Præsentation af elevernes forslag ved en event på skolen eller på rådhuset
- Informationsdag/aften sammen med politiet for forældre og andre om trafik omkring skolen

Vand

UNDERSØGELSER

Lav undersøgelser så eleverne opnår indsigt i:

- at vand er noget, vi er afhængige af og bruger mange steder i vores dagligdag
- at det ikke er alt vand, man kan drikke
- at vandet har sit eget kredsløb
- at vandet bliver behandlet før og efter, vi har brugt det
- at vand er en ressource, som vi skal passe på
- at rent drikkevand er en mangelvare andre steder i verden

Eksempler på undersøgelser:

- Undersøg hvor skolens vand kommer fra, hvor det løber hen, og hvad der sker med vandet undervejs. (Undersøg vandets vej rundt på skolen)
- Undersøg hvor meget vand skolen bruger
- Undersøg vandets kredsløb
- Undersøg grundvandskvaliteten i Danmark i dag, og sammenlign den med grundvandskvaliteten før hen
- Undersøg evt. trusler mod grundvandet
- Undersøg hvor du bruger vand i din dagligdag
- Undersøg mængden af rent drikkevand globalt
- Undersøg hvor skolen bruger vand i det daglige
- Undersøg hvilken betydning vores vandforbrug har for de kommende generationer
- Undersøg hvilke tiltag der medvirker til at vandforbruget reduceres

UD AF SKOLEN

Mindst et besøg ud af skolen, fx:

- Vandværk
- Rensningsanlæg
- Vandforbrugere (Restaurant, Vaskeri, Landmand, Svømmehal etc.)

MILJØVISIONER

- Hvorfor synes I, at det er vigtigt at arbejde for at sænke vandforbruget i hjemmene, på jeres skole og i kommunen?
- Hvordan vil I arbejde for at jeres skole og kommune opnår besparelser på vandforbruget?

GØR NOGET

Skolen skal arbejde på at sænke vandforbruget. Miljørådet skal sætte et mål for skolens vandbesparelser. Det kunne som udgangspunkt være 10%. Målet afhænger bl.a. af skolens tekniske løsninger, og hvornår skolen sidst har haft fokus på vand og vandforbrug. Hvis skolen har arbejdet med temaet flere gange og ikke mener, det er muligt at lave yderligere besparelser på vandforbruget på skolen, kan kampagnen udvides til hjemmene. Prøv at se hvor meget eleverne kan spare på vandet i hjemmene.

INFORMER OG INVOLVER

Lav mindst en formidlingsindsats, fx:

- Lav en udstilling om vand og vandbesparelser fx i det lokale indkøbscenter, bibliotek, kommune
- Lav en hjemmeside der fortæller om skolens arbejde med temaet vand
- Skriv artikler om vandforbrug og vandressourcer til den lokale avis
- Lav en pjece om vandbesparelser og vandforbrug, som deles ud i lokalområdet
- Afhold en debataften med lokale personer og virksomheder, der arbejder med vand og vandforbrug

Økologisk produktion

UNDERSØGELSER

Lav undersøgelser så eleverne opnår indsigt i:

- forskellen på konventionelt landbrug og økologisk landbrug
- hvilken påvirkning konventionelt landbrug og økologisk landbrug har på dyr, planter, miljø og grundvand
- økologi-mærkningsordninger
- forskellen på økologisk produceret produkter og ikke økologiske produceret produkter
- perspektiver som miljø, dyrevelfærd og sundhed i forhold til økologisk produktion
- pris og udvalg af økologiske produkter i butikker
- holdninger hos befolkningen, landmænd, kommunen etc. til økologi
- indkøbspolitikken på skolen, i hjemmene og kommunen i forhold til økologiske produkter

Eksempler på undersøgelser:

- Undersøg hvilke næringsstoffer og giftstoffer der bruges i et konventionelt landbrug, og hvilken betydning det har for dyr, planter og miljø herunder grundvandet
- Undersøg flora og fauna på marker og i hegn. Lav sammenlignende undersøgelser mellem dyrket og udyrket græsareal, konventionel mark/økologisk mark, levende hegn der er sprøjtet hhv. usprøjtet osv.
- Undersøg hvilke krav der er til nationale og internationale økologimærker
- Sammenlign økologisk produceret planter med konventionelt produceret planter
- Sammenlign økologisk produceret produkter med ikke økologiske produceret produkter. Inddrag perspektiver som miljø, dyrevelfærd og sundhed.
- Undersøg hvilke økonomiske konsekvenser økologisk landbrug har sammenlignet med konventionelt landbrug

- Undersøg priser og udvalg af økologiske produkter i butikker
- Undersøg holdninger hos landmænd, fødevarerbutikker, befolkningen, kommunen til økologisk produktion
- Undersøg kommunens/skolens indkøbspolitik og politik vedrørende udeområder (fx ukrudtsbekæmpelse)
- Lav en undersøgelse i lokalbefolkningen, om hvor mange der køber økologi

UD AF SKOLEN

Mindst et besøg ud af skolen, fx:

- Et økologisk landbrug
- Et konventionelt landbrug
- En fødevarerforretning
- En restaurant
- Kommunen
- En børneinstitution

MILJØVISIONER

- Hvorfor synes I, at det er vigtigt at arbejde for mere økologi i hjemmene og på jeres skole og kommune?
- Hvordan vil I arbejde for mere økologi i hjemmene på jeres skole og kommune?

GØR NOGET

Lav mindst en indsats, fx:

- Lav en økologisk skolehave og start derved jeres egen økologiske produktion på skolen
- Lav et økologisk sortiment i skoleboden

- Skolen indkøber mindst fem økologiske produkter
- Lav en kampagne, der får flere elever til at købe økologisk mælk
- Gennemgå skolen for produceret materialer, og lav en liste over hvilke varer der er økologisk produceret, og hvad det vil koste at skifte indkøbene til økologi
- Lav en ugemadplan med en efterfølgende økologisk indkøbsseddel til forældrene

INFORMER OG INVOLVER

Lav mindst en formidlingsindsats, fx:

- Lav en udstilling om økologisk produktion fx i det lokale indkøbscenter og evt. i samarbejde med den lokale købmand/supermarked
- Lav en høstfest hvor skolen informerer om økologi
- Uddel smagsprøver i det lokale supermarked af økologisk produceret produkter
- Afhold en debataften med lokale landmænd, NGO, politikere osv.

Friluftsrådet

Tekst: Grønt Flag Grøn Skole,
Friluftsrådet. Oktober 2012

Samarbejdspartnere:
Biologforbundet, Geografforbundet, Ministeriet for Børn
og Undervisning, Miljøministeriet og Friluftsrådet. Støttet
af Tips og Lottomidler til friluftsliv

Design og produktion:
Grafisk Produktion Odense

Grønt Flag Grøn Skole
Scandiagade 13 · DK-2450 København SV
Tel +45 33 79 00 79 · Fax +45 33 79 01 79
groentflag@friluftsradet.dk · www.groentflag.dk

Grønt Flag
Grøn Skole

